

"Ehl-i dalaletin şerrinden kâinatın kızdıklarını ve anasır-ı külliye'nin hiddet ettiklerini ve umum mevcudatın galeyana geldiklerini, Kur'an-ı Hakîm mu'cizane ifade ediyor." İzah eder misiniz?

Cansız varlıkların hiddetlenme ve kızmasını birkaç şekilde anlamak mümkündür.

Birincisi, havanın fırtına, kasırga, hortum gibi afetler ile esip gürlemesi, suyun sel, boğma gibi özellikleri ile insanlara zarar vermesi, ateşin ev ve haneleri yakması, toprağın heyelan ve deprem gibi musibetler ile insanlara zarar vermesi, bir cihetle hiddetlenmelerine ve kızmalarına işaret ediyor denilebilir.

İkincisi, Allah, kâinatta her bir mevcudata bir vekil ve nazır melek tayin etmiştir. O mevcudun üstünde tecelli eden isim ve sıfatları okumak ve onun hâl dili ile ettiği tesbih ve zikri Allah'a takdim etmek görevi vekil meleğe aittir. Aynı şekilde bu melek bu mevcuda vekil olarak onun namına ehli küfre ve şirke hiddet edip kızabilir.

Üçüncüsü, cansız varlıkların insan gibi kızmak tarzında değil de kendilerine mahsus bir şekilde kızması olabilir; bu hikmet-i ilahi'den uzak değildir. Cansız mevcudat nasıl hâl dili ile Allah'ı tesbih edip zikrediyor ise, aynı şekilde ehli küfre ve şirke de buna benzer bir şekilde hiddet edip kızabilir, *mahiyetini bilememiz olmadığı anlamına gelmez.*

Mesela, **dua** kulluğun simgesi ve başlı başına bir ibadet olduğu için, sadece insana has bir olgu değildir. Bu yönüyle kâinattaki bütün mahlukat dua ve tesbih ile ilgilidir.

Toprağın bağına atılan bir tohum, çatlamak, başını topraktan çıkarmak ve güneşe doğru filizlenmek için dua eder, ama biz onun dilini anlamayız. Yumurtaları üzerinde yatan kuş, yavruları için dua eder, ama kendi lisanında. Ağaçlar, mevsimi geldiğinde meyve vermek için dua ederler, ama insan bunun farkında değildir. İşte müminin kâinata bakışı budur.

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur:

"Kainatta hiçbir şey yoktur ki hamd ile Allah'ı tesbih etmesin, Onu anmasın, Ona dua etmesin. Fakat siz onların bu tesbihlerini, zikirlerini, dualarını fark etmiyorsunuz."(İsra, 17/44)

Dua ve tesbih, nasıl camit şeylere isnat edilebiliyor ise, hiddet ve gayz da

aynı şekilde isnat edilebilir...